

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ

ГО «МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ОСВІТИ І НАУКИ»

ГО «НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ»

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Філологічний факультет

Кафедра практики англійської мови

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра української та іноземної лінгвістики

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

Факультет іноземної філології

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства

Матеріали VI Міжнародної
науково-практичної конференції

Рівне
2021

ББК 81.0

С91

УДК 81

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практики англійської мови (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Бігунова Світозара Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, ректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор, декан філологічного факультету (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ковальчук Інна В'ячеславівна – кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету романо-германських мов (Національний університет «Острозька академія»);

Губіна Алла Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри української та іноземної лінгвістики (Луцький національний технічний університет);

Воробйова Людмила Михайлівна – кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Калініченко Михайло Михайлович – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет), старший судовий експерт ЛНДІСЕ;

Мартинюк Алла Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземної лінгвістики (Луцький національний технічний університет)

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 15 лютого 2021 року, Рівне. – 261, [2]с.

Затверджено вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 2 від 27.02.2021 р.).

До збірника увійшли матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми германського та романського мовознавства», присвячені актуальним напрямкам досліджень у галузі філології та методики викладання мов. Матеріали збірника можуть бути корисними для науковців, дослідників, лінгвістів, аспірантів, пошукувачів, викладачів та студентів вищих мовних навчальних закладів.

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Бойко В., Воробйова І. А.	7
Способи вербалізації концепту «home» у романі Дж.Роулінг «Harry Potter and the Philosopher’s Stone»	
Кіщенко Н. Д.	13
Об’єктивація концепту МУДРІСТЬ у осмисленні різних народів	
Левчук П.	16
Методичне забезпечення викладання польської мови як іноземної у Польщі та світі	
Літкович Ю. В.	21
The role of prosody in non-verbal communication	
Михальчук Н. О., Івашкевич Е. Е.	24
Psycholinguistic peculiarities of the representation of emotions denoting “fear”	
Найдюк О. В.	37
Існування прецедентних феноменів у наукових текстах економічного характеру	
Потанчук С. С.	40
Принципи організації етикетного спілкування лінгвокультурної комунікації	

СЕКЦІЯ 2. ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Алексієвець О. М.	45
To the study of the prosodic means’ role in English political speech	
Аніщенко І. М.	47
Парадигматика інтрамовленневої діяльності в лінгвістичних дослідженнях тексту	
Бігунов Д. О., Горкавчук О. О.	51
Формула AIDA у рекламному тексті	
Бігунова С. А., Alwasiak S.	53
The Differences between Symbols and Tropes	
Верьовкіна О. Є, Верьовкіна А. В.	57
Особливості реалізації образності в англomовному та турецькому політичних дискурсах	

Вовчук Н. І., Самборська І. М.	60
Мовний аспект історичного роману-хроніки В.Пікуля «Фаворит» : іншомовна лексика у творі	
Д'яченко Д., Воробйова І. А.	69
Лексико-стилістичні засоби вираження іронії в кінематографі (на прикладі серіалу Марка Геттіса та Стівена Моффата «Шерлок»)	
Насанкіна Н. В., Калініченко М. М.	75
Творчість Р.В.Емерсона в контексті розвитку популярної культури США 1800-х років (лінгвістичний та культурний аспекти)	
Нестерук С. М.	89
Концепція «винайденної традиції» в графічному романі Марджан Сатропі «Персеполіс»	
Поліщук Д., Воробйова І. А.	91
Вербалізація концепту “CITY” засобами термінології архітектури в художньому тексті (на прикладі оповідань А.К.Дойля про Шерлока Холмса)	
Приходько В. Б.	96
Іншомовна рецепція та інтерпретація мовної ментальності	
Сербіна Т. Г.	99
Експресивний синтаксис у поезіях Шевченка	
Синевич Б. М.	107
Рецептивні стратегії доробку письменників «Празької школи»	
Стернічук В. Б.	109
Діалогічна модель творчості: перекладач як художник, світ як структура	
Тиха Л. Ю.	112
Стилістична роль протиставлення у творенні художніх образів (на матеріалі творів Анджея Стасюка)	
Федік Ю. М.	115
Диференційні ознаки політичного дискурсу	
Фурман О. М.	119
Засоби репрезентації семантики превентива в англійськомовних медичних текстах малої форми	
Харченко Є. М., Яцюрик Я. О.	124
The reasons of conflicts in the relationships between parents and children	
Чеберяк А. М.	139
Авторський стиль сучасного політичного лідера (на матеріалі промов президента США Д. Трампа)	

CEKЦIЯ 3. AKTYAЛЬНI ПPOБЛЕМИ MEТОДИКИ BИKЛAДАННЯ IHOЗEMНИX MOB

<i>Бойко Н. Г., Конопльова Ю. О.</i>	147
Гейміфікація як засіб підвищення інтересу учнів до вивчення іноземної мови	
<i>Бойчук В. М., Єфремова Н. В.</i>	151
Особливості викладання навчальної дисципліни «Креативне письмо і методика його викладання» в закладах вищої освіти	
<i>Боровець О. В.</i>	155
Моделювання процесу підготовки майбутніх педагогів до комунікативної діяльності	
<i>Голембієвська М. В.</i>	158
Використання відеоматеріалів на заняттях іноземної мови як засіб мотивації учнів та спосіб підвищення ефективності навчання	
<i>Івашкевич Е. Е., Антюхова Н. І.</i>	161
Aspects of learner's autonomy	
<i>Івашкевич Е. З., Набочук О. Ю.</i>	176
The role of emotional intelligence in developing the person's creativity	
<i>Кукла О. В.</i>	189
Методика застосування технології розвитку критичного мислення на уроці англійської мови	
<i>Лавринюк І. М.</i>	196
Сучасні методи викладання іноземних мов	
<i>Мазурова А. В.</i>	198
Організація самостійної роботи з англійської мови у процесі дистанційного навчання	
<i>Мороз Н. М.</i>	202
Використання технології mind-mapping при навчанні іноземної мови	
<i>Мунтян А. О., Шпак І. В.</i>	206
Case Method: Structure and Content of a Case	
<i>Смирнова М. Л.</i>	210
Eine der effektiven Formen des Erlernens der Fremdsprache	
<i>Смирнова М. Л., Афанас'єва Л. В.</i>	217
Zur Frage über fremdsprachige Fachkompetenz zukünftiger Fachleute	
<i>Stapor Monika</i>	224
The importance of contrastive grammar in preschool education. Case of Norway	

СЕКЦІЯ 4. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

<i>Афанас'єва Л. В., Смирнова М. Л.</i>	229
Organization of student work in the process of learning English at the university	
<i>Вєтрова І.М., Domżał Z.</i>	234
Ефективність застосування портфоліо як інструменту формування автономності в педагогічному університеті	
<i>Касаткіна - Кубишкіна О. В., Савчук А. С.</i>	236
Blended Learning: Ways to Make On-Going Assessment Effective and Improve Students' Test Performance	
<i>Ковальчук О. М.</i>	242
Оптимізація процесу викладання іноземної мови для студентів різного базового рівня підготовки з метою підвищення ефективності засвоєння іншомовного матеріалу	
<i>Пархоменко О. Т.</i>	246
Використання інноваційних технологій навчання на заняттях англійської мови в умовах модернізації середньої освіти	
<i>Смирнова М. Л., Афанас'єва Л. В.</i>	248
Die Verwendung der interaktiven Technologien im Deutschunterricht	
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	258

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К.; Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2001. 1440 с.
4. Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність. Львів: Літопис, 2002. 304 с.

Тетяна Сербіна
(Рівне)

ЕКСПРЕСИВНИЙ СИНТАКСИС У ПОЕЗІЯХ ШЕВЧЕНКА

У статті висвітлено питання вивчення синтаксичної організації мови Т.Г.Шевченка; розглянуто характерні особливості експресивного синтаксису його поезії; проаналізовано такі стилістичні фігури, як енжамбеман, асиндетон, інверсія, риторичні звертання, риторичні питання, риторичні оклики тощо.

Ключові слова; синтаксис, експресивні синтаксичні конструкції, стилістичні фігури, риторичні фігури.

Актуальність дослідження мови Т.Г.Шевченка визначається його значною роллю у розбудові літературних інтегруючих норм української літературної мови (Див. про це: Русанівський, 2001). Він з творчою майстерністю використав у поезіях інтонаційно-синтаксичне багатство засобів вираження думки. Вживані ним експресивні синтаксичні фігури сприяють повнішому розкриттю авторської ідеї та емоційному сприйняттю шевченкової поезії загалом.

Дослідники (Л.Булаховський, В.Ващенко, В.Русанівський, В.Жайворонок, А. Мойсеєнко, С.Єрмоленко та інші) багато уваги надавали формально-синтаксичній та образно-стилістичній організації мови Шевченка.. Ці напрями, за словами Н. Слухай, розвивались у двох векторах: вивчення синтаксичних феноменів провадилося або в історико-мовознавчому ракурсі, або в іманентно авторській художньо-мовній системі» (Слухай, 2012: 46). Серед питань, які найбільше вивчались, це безсполучниковість, інтонаційне багатство мови, питання фольклорного синтаксису, формально-граматичні характеристики

синтаксичного строю шевченкової мови тощо. Детальну характеристику етапів вивчення синтаксису творів Шевченка виклала у своїй статті проф. Н.Слухай (Слухай, 2012). Протягом останніх десятиліть дослідження мови поета більше сконцентроване на поезиці Шевченка, його ідеостилістичних рисах.

У даній статті ми зосередили увагу лише на деяких образно-стилістичних особливостях, які є найбільш характерними для поезій Шевченка, його ідеостилю.

Цікавим і часто уживаним для Шевченка є енжамбеман (або перенесення); віршований прийом, сутність якого полягає у перенесенні фрази з попереднього рядка у наступний. Це неспівпадіння ритмічної паузи із смисловою (Літературознавчий словник-довідник, 1997: 544). Розрізняють 3 види перенесення. Для Шевченка найхарактернішим є різновид, при якому фраза, що заповнює попередній рядок завершується на початку наступного (rejet).

Де ти взявся? Що ти робиш?

Чого ти шукаєш

Під землею? Ні, вже, мабуть,

Я не заховаюсь

І на небі! (Сон)

Зустрічається у поета і інший вид перенесення (double-rejet) – фраза, яка починається в кінці першого рядка і завершується на початку наступного (Літературознавчий словник-довідник, 1997: 545):

... То каторжні.

А за що? Те знає...

Вседержитель... а може, ще

Й він недобачає. (Сон)

Енжамбеман наближає шевченкову поезію до народнопісенного вірша, підсилюючи експресивність та емоційність поетичного мовлення. Аналіз

показує, що поема «Сон» пронизана перенесеннями, які допомагають Шевченкові відтворити розмовну інтонацію, виділити слово або словосполучення, на чомусь наголосити. Часто це є наслідком актуального членування речення – найвагомніше з точки зору інформації (тобто нове) виноситься у кінець фрази.

Специфічною ознакою поезій Шевченка є паралелізм (Літературознавчий словник-довідник, 1997: 534). Цей експресивний прийом паралельної будови речень широко використовується і в окремих віршах, і в поемах:

Покинув ниву я і рало,

Покинув хату і город,

Усе покинув... (Варнак)

Паралелізм часто супроводжується безсполучниковістю (асиндетоном), яка також є характерною для Шевченка:

Сонце заходить, гори чорніють,

Пташечка тихне, поле німіє... (N.N.)

Асиндетичні конструкції створюють високий рівень напруги і експресії, передають глибокі роздуми, конденсують зміст поетичного тексту. Безсполучникове поєднання слів, речень, частин складного речення дослідники вважають типовою ознакою української розмовної мови (1):

Минають дні, минає літо,

А Україна, знай, горить;

По селах годі плачуть діти –

Батьків немає. Шелестить

Пожовкле листя по діброві;

Гуляють хмари; сонце спить;

Нігде не чуť людської мови;

Звір тільки виє по селу

Гризучи трупи. Не ховали. (Гонта в Умані)

Фігурою, протилежною асиндетону є полісиндетон — стилістична фігура, яка полягає в повторенні однакових сполучників. Полісиндетон використовується для виділення окремих слів, він надає мові урочистості, пафосності:

*І беруть його під руки,
І ведуть у хату,
І вітає Яриночка,
Мов рідного брата.
І голову йому змила,
І ноги умила,
І в сорочці тонкій, білій
За стіл посадила. (Сліпий)*

Емоційно-смісловому увиразненню поезій сприяє інверсія, що полягає у незвичному розташуванні слів у реченні з очевидним порушенням синтаксичної конструкції (Літературознавчий словник-довідник, 1997: 311). Група підмета може стояти після групи присудка. Поширеним видом інверсії є постпозитивна постановка прикметників:

*Стоїть в селі Суботові
На горі високій
Домовина України,
Широка, глибока. (Стоїть в селі Суботові...)*

Інверсія зустрічається у Шевченка і в складних реченнях, підрядна частина стоїть у препозиції, що сприяє актуалізації її змісту. Такий прийом характерний для розмовного стилю:

*За що, не знаю, а караюсь,
І тяжко караюсь!
І коли я спокутую,
Коли діжду краю,*

He бачу й не знаю! (Сон)

Спонукальні висловлювання шевченкових героїв часто супроводжують звертання. Шевченко використовує безліч звертань різної граматичної форми, однак найекспресивнішими є риторичні. Звертання займає пре-, пост- або інтерпозицію у реченні, буває поширеним і непоширеним, виражається словом або словосполученням, може багатократно повторюватись. Типовий спосіб вираження звертання – властива українській мові клична форма іменників:

Вітре буйний, вітре буйний!

Ти з морем говориш,

Збуди його, заграй ти з ним,

Спитай синє море... (Дума)

Звертання у шевченкових поезіях не просто супроводжує спонукальність, воно несе композиційне навантаження – організовує текст, виконуючи особливі стилістичні функції. Експресивне повторення поширеного звертання нерідко пронизує весь текст вірша, створюючи особливе емоційне піднесення:

Сини мої, гайдамаки!

.....

Сини мої невеликі,

Нерозумні діти!...

.....

Сини мої! Орли мої!

Летить в Україну (Гайдамаки)

Майстерно користується Шевченко кільцевими синтаксичними повторами (Літературознавчий словник-довідник, 1997: 349), в яких повторюваний компонент обрамляє речення, починаючи і закінчуючи його (1), а також повторами, які називаються композиційними стилями (2).

1. Любіть її, думу правди,

Козацькую славу,

Любіть її!

2. *Не журиться Катерина*

І гадки не має –

У новенькій хустиночці

В вікно виглядає.

Виглядає Катерина (Катерина)

Повтори передають величезну концентрацію почуттів та настрою: збентеженість, розпач, міркування, подив тощо,

Повторюватись у Шевченка можуть цілі чотиривірші (рефрени). У рефрені виражається найважливіша думка. Це актуалізує основну тезу:

Кохайтеся, чорнобриві,

Та не з москалями,

Бо москалі – чужі люде,

Роблять лихо з вами. (Катерина) або:

Гомоніла Україна

Довго гомоніла,

Довго, довго кров степами

Текла – червоніла (Гайдамаки)

Величезне експресивне навантаження мають риторичні фігури (Літературознавчий словник-довідник, 1997: 597), які у шевченковій поезії вживаються дуже часто й з різним змістовним завданням. Так, описуючи події і героїв, Шевченко за допомогою риторичних фігур акцентує увагу читача на вагомих деталях, обставинах, ознаках, наполягає на своєму баченні окремих явищ та предметів. Найбільше у поезіях зустрічаємо риторичні звертання(1), риторичні оклики:

1. Думи мої, думи мої,

Лихо мені з вами! (Думи мої, думи мої)

2. *О боже мій милий!* Така твоя воля!

Таке її щастя, така її доля! (Причинна)

Особливу увагу Шевченко приділяє риторичним питанням. Вони супроводжують майже всі поезії, тримаючи у психологічній напрузі читача, змушуючи його повертатись час від часу до однієї і тієї ж думки:

Чи винна голубка, що голуба любить?

Чи винен той голуб, що сокіл убив? (Причинна)

Єсть на світі доля,

А хто її знає?

Єсть на світі воля,

А хто її має? (Катерина)

В окремих випадках за допомогою риторичних питань вносяться елементи діалогу, тобто поєднуються і запитання і відповіді в авторській мові. Такі запитання-відповіді сприяють інтимізації розповіді, запрошують читача до діалогу, роблять його співбесідником:

Де ж ті люде, де ж ті добрі,

Що серце збиралось

З ними жити, їх любити?

Пропала, пропала! (Катерина)

Однією з риторичних фігур є анафора або єдинопочаток (3, с. 40), яку також можна вважати ознакою ідеостилію Т.Г. Шевченка. Поет використовує усі види анафори – звукову (1), лексичну (2), строфічну (3):

1. Поїдеш далеко,

Побачиш багато;

Задивишся, зажуришся, -

Згадай мене, брате! (На незабудь Штернбергові)

2. Нехай я заплачу,

Нехай своєю Україну

Я ще раз побачу,

Нехай ще раз послухаю,

Як те море грає,

Як дівчина під вербою

Гриця заспіває. (До Основ'яненка)

З. Було колись – в Україні

Ревіли гармати;

Було колись – запорожці

Вміли панувати.

.....

Було колись – в Україні

Лихо танцювало,

.....

Було колись добре жити

На тій Україні... (Іван Підкова)

Отже, виразність і експресивність мови письменника залежить не тільки від лексики, а й від будови речень та інтонації. Аналіз шевченкових віршів доводить, що він вміло розставляв стилістичні акценти у своїх творах і використовував усі можливі експресивні синтаксичні конструкції і фігури задля емоційно напруженої тональності своєї поезії. За словами В. Русанівського (Русанівський, 2001: 206), поезія Шевченка увібрала у себе багатовіковий естетичний досвід народу, виражений, насамперед, у фольклорній пісні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Русанівський В. Історія української літературної мови./ В. Русанівський – К., 2001. – 392 с.
2. Слухай Н. Поетичний синтаксис Шевченка / Н. Слухай // Дивослово, 2013, № 10 – С. 46-51.

3. Літературознавчий словник-довідник /Р.Т.Громяк, Ю.І. Ковалів та ін. – К., 1997. – 752 с.
4. Шевченко Т. Твори у 3 т. /Шевченко Т. – К., 1963.

*Б.М. Синевич
(Рівне)*

РЕЦЕПТИВНІ СТРАТЕГІЇ ДОРОБКУ ПИСЬМЕННИКІВ «ПРАЗЬКОЇ ШКОЛИ»

Рецепція творчого доробку письменників «празької школи» знаходиться у літературознавчому просторі в межах неоднозначності. Дискусія розпочалася ще у 20-х роках 20 століття. Творчість Є.Маланюка, Ю.Липи, О.Теліги, О.Ольжича репрезентативне і осмислене явище із своєрідною ідейно-естетичною самобутністю, що передбачає розмову про доволі насичені та глибокі проблеми.

Літературна спадщина письменників «празької школи» в українському літературознавстві поступово вимальовується як одна з найактуальніших, але водночас і досить складних проблем. Необхідність її вирішення неодноразово акцентувалась відомими вченими (і вітчизняними, і діаспорними). Дослідження творчості «пражан» повною мірою стали можливими тоді, коли еміграційна література влилася в русло загальнонаціонального літературного процесу із здобуттям Україною державної незалежності.

Сьогодні ці погляди не є маргінальними, оскільки становлять своєрідне доповнення офіційно прийнятого образу дійсності, активізують динаміку літературного процесу, його структуру.

До проблем літературної та літературознавчої діяльності письменників «празької школи» в поодиноких дослідженнях зверталися у різний час Ю.Лавріненко, Ю.Бойко, Л.Череватенко, Т.Салига, М.Ільницький, В.Неборак, М.Наєнко, Ю.Ковалів, Л.Куценко, Г.Грабович, Ю.Шерех. На початку 90-х років у вітчизняному літературознавстві дослідження доробку стосується таких проблем: національна ідентичність літератури, трансформація «національного міфу», літературно-культурологічна ситуація, проблеми поетики. Досліджували